

דבר תורה לפרשת בא מפרוש רבנו עובדיה ספורנו

עורך: יצחק גבאי

עבדי הזמן ועבדי ה'

ידוע רש"י הראשון על התורה "לא היה צריך להתחיל אלא מ'החדש הזה לכם', כלומר רש"י שואל ואומר שלכאורה הייתה צריכה התורה לפתוח במצווה הראשונה בתורה שהיא החודש הזה לכם ראש חודשים, ומשיב שם את תשובתו בחשיבות הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל. מצווה זו של קידוש החודש המופיעה בפרשתנו, היא המצווה הראשונה בתורה שנצטוו עם ישראל כעם (מלבד שלוש המצוות המופיעות בבראשית: פריה ורביה – שעל פניו נצטוו בזה רק אדם וחוה, מילה – שעל פניו נצטוו בזה אברהם אבינו ובני ביתו. וגיד הנשה – שעל פניו לא נזכר שם הציווי כלל רק התורה אומרת לנו 'על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה עד היום הזה'). מדוע בחר ה' דווקא במצווה זו לפתוח את מצוות התורה? מה רעיון המצווה, שמתאים כ"כ להיות המצווה הראשונה שבה נצטוו עם ישראל?

המצווה על פי ספר החינוך: "לקדש חדשים... ולקבוע מועדי השנה על פי אותו קידוש... כדי שיעשו ישראל מועדי ה' בזמנם" כלומר כל מצוות קידוש החודש היא קדושת הזמן לעם ישראל מעתה, דבר שישפיע בעיקר על החגים. מצווה חשובה מאוד אך נחזור לשאלתנו: מדוע דווקא היא נבחרה להיות המצווה הראשונה שבה נצטוינו כעם? תשובה לכך נמצא בפרוש הספורנו לפסוק "החדש הזה לכם ראש חדשים" (י"ב, ב'): "**מכאן ואילך יהיו החדשים שלכם, לעשות בהם כרצונכם, אבל בימי השעבוד לא היו ימיכם שלכם, אבל היו לעבודת אחרים ורצונם, לפיכך ראשון הוא לכם לחדשי השנה. כי בו התחיל מציאותכם הבחירי**". עם ישראל משתחרר מעבדות מצרים ויוצא לחופשי, המימד שבו מתבטאת חופשיות זו יותר מכל הוא מימד הזמן. כעת, כל אדם זמנו נתון בידיו ולא בידי משעבדו, הוא יכול לבחור מה הוא רוצה לעשות בכל רגע נתון! וכאן בא ה' ובוחר במצווה שתעניק לזמן מימד חדש, מימד של קדושה, הזמן הוא דבר חשוב שכעת ניתן לכם בידכם – קאו לקדשו, לעשות בו דברים טובים, לעשות בו את רצון ה'. על פי פרוש זה ניתן להבין מדוע ישראל מונים את החדשים מחודש ניסן והלאה – כי בניסן התחיל הזמן עבורנו – הפסיקה מציאות של עם עבדים לפרעה והתחילה מציאות בחירות – מציאות של עם עובדי ה'. מכאן גם לקח גדול לכל אחד מאיתנו – אחת המתנות הגדולות שיש לנו היא הזמן – שזמנינו נתון בידינו, האם אנו מנצלים את הזמן? מנווטים אותו לדברים האמיתיים שאנו רוצים ומאמינים או שהזמן שולט עלינו ובעצם אנו עבדים שלו? אדם שהוא עובד ה' מאזין לקול ה' ולקול הפנימי שלו ומכלכל את זמנו בצורה בחירתית. (ועיין במעשה קכ"ח בספר 'נפלאים מעשיך' של רבנו יוסף חיים בעל ה'בן איש חי' בעשיר מופלג שאף את ארוחת הצהרים שלו לא היה לו אפילו פנאי לאכול, ולכן חברו היה קורא לו 'עני').